

MAREK FIAŁKOWSKI OFMConv

ZNACZENIE BIOGRAMÓW W LEKSYKONIE TEOLOGII PASTORALNEJ

WSTĘP

Biogram jest zwięzłym życiorysem zawierający podstawowe informacje o życiu, dokonaniach i twórczości przedstawianej osoby. Zwykle biogramy zamieszczane są w encyklopedii, słowniku lub leksykonie. Ten ostatni stanowi uporządkowany zbiór wiedzy ujęty w formie haseł wraz z ich podstawowymi opisami lub też zawierający wiedzę encyklopedyczną w formie skondensowanej. Leksykon jest formą pośrednią między słownikiem, opisującym hasła czysto definicyjnie, a encyklopedią, zawierającą artykuły bogato opisujące przedstawiane tematy. Leksykon może być specjalistyczny, opisując wybraną tematykę wiedzy, lub też dotyczyć tematyki uniwersalnej¹

Pod koniec 2006 r. Towarzystwo Naukowe KUL wydało w Lublinie *Leksykon teologii pastoralnej*², obejmujący całokształt zagadnień należących do teologii pastoralnej fundamentalnej i szczegółowej. W związku z tym warto zapytać, jakie znaczenia odgrywają biogramy zawarte w *Leksykonie teologii pastoralnej* pod redakcją R. Kamińskiego, W. Przygody, M. Fiałkowskiego. W tym celu najpierw przedstawiony zostanie opis struktury omawianych biogramów, a następnie wskazane, jaką funkcję pełnią one w *Leksykonie teologii pastoralnej*.

Dr MAREK FIAŁKOWSKI OFMConv – adiunkt Katedry Teologii Pastoralnej Szczegółowej Instytutu Teologii Pastoralnej KUL; adres do korespondencji: Klasztor Franciszkanów – Dom Studiów bł. J. Dunsza Szkota, ul. Parysa 40, 20-712 Lublin; tel. (081) 526-75-60; e-mail: mfialkowski@franciszkanie.pl; www.lublin.franciszkanie.pl

¹ Zob. *Leksykon*. W: *Nowa Encyklopedia Powszechna PWN*. T. 3. Warszawa 1997 s. 700-701.

² *Leksykon teologii pastoralnej*. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin 2006 ss. 948.

OPIS BIOGRAMÓW W LEKSYKONIE TEOLOGII PASTORALNEJ

W *Leksykonie teologii pastoralnej* znajdują się dwojakiemu rodzaju hasła: hasła właściwe oraz tzw. hasła odsyłaczowe, kierujące czytelnika (za pomocą graficznego znaku strzałki) do hasła właściwego. Do haseł właściwych należą hasła przedmiotowe, zwane także problemowymi, oraz hasła osobowe, czyli biogramy. Omawiany *Leksykon* zawiera 406 haseł, w tym: 257 haseł przedmiotowych z teologii pastoralnej i obszaru naukowego ściśle z nią związanego, 126 haseł osobowych i 23 hasła odsyłaczowe³. Hasła osobowe stanowią zatem prawie $\frac{1}{3}$ wszystkich haseł znajdujących się w *Leksykonie*.

Struktura haseł osobowych zawiera pięć elementów. Hasło rozpoczyna nazwisko i imię (imiona) danej osoby, lata życia, w przypadku osób duchownych informacja o diecezji, a w przypadku członków instytutów życia konsekrowanego – skrót nazwy zakonu, do którego dana osoba przynależy. We wstępnych informacjach podawane są także dane o stopniach i tytułach naukowych oraz o ważniejszych stanowiskach zajmowanych przez prezentowaną osobę.

Drugi element biogramu dotyczy osób duchownych i zawiera krótkie dane o pracy duszpasterskiej. Znalazły się tutaj informacje o święceniach kapłańskich, placówkach pracy duszpasterskiej oraz funkcjach i stanowiskach związanych z duszpasterstwem.

Zwięzły opis drogi naukowej to trzeci element struktury biogramów w *Leksykonie teologii pastoralnej*. Znajdziemy tutaj informacje o odbytych studiach i napisanych pracach dyplomowych. W miarę możliwości starano się podać tytuł dysertacji doktorskiej i habilitacyjnych oraz rok i nazwę uczelni, gdzie odbyła się obrona doktoratu i przewód habilitacyjny. Ponadto znajdziemy tu dane o prowadzonych przez opisywane osoby wykładach i zajmowanych stanowiskach związanych z działalnością naukowo-dydaktyczną.

W czwartym elemencie składającym się na strukturę biogramów znajduje się prezentacja obszarów i zainteresowań badawczych omawianej osoby. W wielu wypadkach prezentacja poglądów połączona jest ze zwięzłym omówieniem najważniejszych dzieł, próbą ukazania głównych kierunków poszukiwań badawczych oraz ukazaniem wkładu omawianej w biogramie osoby w rozwój teologii pastoralnej.

³ Zob. R. Kamiński. *Wstęp*. W: *Leksykon teologii pastoralnej* s. 7.

Ostatni, piąty element biogramu to ukazanie publikacji prezentowanego teologa. Starano się tutaj umieścić informacje o ogólnej liczbie publikacji, a także wymienić najważniejsze z nich w dorobku omawianej osoby. Na pierwszym miejscu wymienione są książki, a w niektórych wypadkach artykuły zamieszczone w pracach zbiorowych i periodykach, które podejmowały problematykę związaną z teologia pastoralną.

Większość biogramów zamyka wykaz literatury, odnoszącej się do osoby prezentowanej w biogramie⁴ Najczęściej są to opracowania omawiające poglądy i życie teologów, którym poświęcony jest biogram, księgi jubileuszowe im dedykowane, bibliografie ich publikacji oraz dane pochodzące z witryn internetowych im poświęconym. Także tutaj obowiązywała zasada przyjęta we wszystkich hasłach *Leksykonu teologii pastoralnej*, aby w wykazie literatury maksymalnie umieścić 15 pozycji.

Należy podkreślić, że nie zawsze było możliwe precyzyjne zastosowanie wyżej wymienionych elementów we wszystkich biogramach. Różnorodność opisywanych postaci, z których jedne pochodzą z XVIII wieku, czyli z okresu krystalizowania się teologii pastoralnej jako dyscypliny teologicznej, inne zaś żyją współcześnie; niektóre postacie to teologowie o światowej sławie, inne to osoby mniej znane, dobrze wyjaśnia pewną elastyczność w stosowaniu przywołanych powyżej elementów składających się na strukturę haseł osobowych.

ROLA BIOGRAMÓW W LEKSYKONIE TEOLOGII PASTORALNEJ

Zamieszczone w *Leksykonie teologii pastoralnej* biogramy ukazują życie i działalność naukową teologów, którzy odegrali ważną rolę w rozwoju teologii pastoralnej. Zapoznanie się z sylwetkami i dorobkiem naukowych teologów pastoralistów zarówno tych, których działalność przypadła na XVIII wiek, kiedy teologia pastoralna usamodzielniała się jako dyscyplina akademicka, aż po dzień dzisiejszy pozwala prześledzić dzieje teologii pastoralnej, jej rozwój oraz problemy, z jakimi się borykała. Dzięki biogramom zawartym w *Leksykonie teologii pastoralnej* widoczne stają się wpływ i znaczenie poszczególnych postaci dla rozwoju i dzisiejszego kształtu teologii pastoralnej.

⁴ W biogramach teologów żyjących w większości przypadków nie zamieszczono wykazu literatury.

Hasła osobowe umieszczone w *Leksykonie teologii pastoralnej* ukazują także bogactwo myśli i poglądów, jakie składają się nie tylko na teologię pastoralną, ale także w pewnym stopniu na całą teologię praktyczną. Przedstawiając poszukiwania naukowe i dorobek poszczególnych teologów uprawiających teologię pastoralną, została zaprezentowana szeroka panorama podejmowanej problematyki oraz bogata twórczość, będąca wynikiem tych wysiłków. Analizując hasła osobowe, dochodzi się do przekonania, że teologia pastoralna cieszy się dużym zainteresowaniem, a zarówno w przeszłości jak i we współczesnym Kościele jest duże zapotrzebowanie na badania o charakterze pastoralnym.

Na szczególną uwagę zasługuje wysiłek redaktorów, aby w *Leksykonie teologii pastoralnej* ukazać polskie oblicze teologii pastoralnej. W przypadku haseł osobowych wyraża się to w prezentacji najważniejszych polskich teologów pastoralistów od XIX wieku po dzień dzisiejszy. Opisanie ich formacji naukowej, tematów podejmowanych w ramach pracy naukowej, najważniejszych dzieł, prowadzonych wykładów akademickich, podręczników, z jakich korzystali, pozwala prześledzić, w jaki sposób rozwijała się teologia pastoralna w seminariach i innych polskich ośrodkach naukowych. Dzięki biogramom polskich teologów pastoralistów wiadomym stają się nurty, jakie odcisnęły się na uprawianej przez nich teologii pastoralnej, tematy badawcze, jakie podejmowali, wyzwania, na jakie próbowali i próbują odpowiedzieć, oraz argumentacja, jakiej używali na poparcie swoich twierdzeń. Jest to o tyle cenne, że – jak się wydaje – polska teologia pastoralna czeka jeszcze na pełne i całościowe opracowanie⁵

ZAKOŃCZENIE

Hasła przedmiotowe zawarte w *Leksykonie teologii pastoralnej* uzupełnione zostały prezentacją sylwetek znanych zagranicznych i polskich teologów

⁵ Na uwagę w tej dziedzinie zasługują opracowania rozwoju teologii pastoralnej, w których uwzględniono sytuację w Polsce, np. A. L. S z a f r a ń s k i. *Zarys dziejów teologii pastoralnej ogólnej (hodegetyki)*. W: *Dzieje teologii katolickiej w Polsce. Wiek XIX i XX*. Red. M. Rechowicz. T. 3. Cz. 2. Lublin 1977 s. 27-42; F. W o r o n o w s k i. *Zarys teologii pastoralnej*. T. 1. Warszawa 1984 s. 45-66; W. P r z y g o d a. *Teologia pastoralna w Polsce*. W: *Teologia pastoralna*. Red. R. Kamiński. T. 1: *Teologia pastoralna fundamentalna*. Lublin 2000 s. 100-116; W. P i w o w a r s k i. *Zarys dziejów sekcji teologii pastoralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. (1958-1968)*. „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 15:1968 z. 3 s. 35-65.

pastoralistów, prezentacją ich poglądów i bogatego dorobku. Bez tego uzupełnienia *Leksykon teologii pastoralnej* nie ukazywałby w miarę całościowego obrazu teologii pastoralnej, kierunków jej rozwoju oraz wyzwań jakie stoją przed nią we współczesnym świecie. Za konkretnymi poszukiwaniami naukowymi, mozolnym opracowywaniem istotnych kwestii teologii pastoralnej, kolejnymi etapami jej rozwoju stoją przecież konkretni ludzie, ich pasja i wysiłek, które zadecydowały o kształcie współczesnej teologii pastoralnej.

BIBLIOGRAFIA

- Kamiński R.: Wprowadzenie do teologii pastoralnej. Kraków: Wyd. M 2001.
- Leksykon teologii pastoralnej. Red. R. Kamiński, W. Przygoda, M. Fiałkowski. Lublin: TN KUL 2006.
- Piwoński W.: Zarys dziejów sekcji teologii pastoralnej na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. (1958-1968). „Roczniki Teologiczno-Kanoniczne” 15:1968 z. 3 s. 35-65.
- Przygoda W.: Teologia pastoralna w Polsce. W: Teologia pastoralna. Red. R. Kamiński. T. 1: Teologia pastoralna fundamentalna. Lublin: Atla 2000 s. 100-116.
- Szafrański A. L.: Zarys dziejów teologii pastoralnej ogólnej (hodegetyki). W: Dzieje teologii katolickiej w Polsce. Wiek XIX i XX. Red. M. Rechowicz. T. 3. Cz. 2. Lublin: TN KUL 1977 s. 27-42.
- Woronowski F.: Zarys teologii pastoralnej. T. 1. Warszawa: Wyd. SS. Loretanek 1984 s. 45-66.

THE SIGNIFICANCE OF BIOGRAPHICAL ENTRIES IN THE *LEXICON OF PASTORAL THEOLOGY*

Summary

The article discusses the significance of biographical entries in *Lexicon of Pastoral Theology* edited by R. Kamiński, W. Przygoda and M. Fiałkowski in 2006. First a description of the structure of the discussed biographical entries is presented, and then the role is shown that they play in the *Lexicon*.

A presentation of profiles of well-known foreign and Polish pastoral theologians, their views and their ample achievements, complements the objective entries contained in the *Lexicon*. This allows a fairly complete presentation of pastoral theology, the directions in which it develops, and the challenges it faces in the contemporary world.

Translated by Tadeusz Karłowicz

Słowa kluczowe: *Leksykon teologii pastoralnej*, biogramy, historia teologii pastoralnej, teologowie pastorałści.

Key words: *Lexicon of Pastoral Theology*, biographical entries, history of pastoral theology, pastoral theologians.